

М. Є. Александров

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник відділу розроблення
та вдосконалення форми одягу
Державного науково-дослідного інституту
Міністерства внутрішніх справ України

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАЗИ ДАНИХ НЕБЕЗПЕЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ «UVAGA.GOV.UA»

У статті досліджено адміністративно-правові засади функціонування бази даних небезпечної продукції «UVAGA.GOV.UA». Зазначена база даних функціонує в мережі Інтернет із середини 2019 року. На вебсайті «UVAGA.GOV.UA» розміщено інформацію щодо виявленої на ринку небезпечної нехарчової продукції. На сайті також надано інформацію для споживачів, представників бізнесу та посадових осіб органів державного ринкового нагляду щодо порядку здійснення ринкового нагляду та заходів щодо запобігання реалізації небезпечної продукції.

Автор ставить за мету визначити адміністративно-правові засади функціонування бази даних небезпечної продукції «UVAGA.GOV.UA». Для досягнення поставленої мети автором здійснено аналіз тлумачень терміна «адміністративно-правові засади», на підставі якого автор визначає адміністративно-правові засади як встановлені адміністративно-правовими нормами підстави функціонування системи. Далі автор визначає, на підставі яких нормативно-правових актів функціонує база даних небезпечної продукції, які органи відповідальні за її формування, як формуються повідомлення про небезпечну продукцію і, власне, з якою метою функціонує база даних «UVAGA.GOV.UA».

Формування поняття адміністративно-правових засад здійснювалося за допомогою методу аналізу й індуктивного методу. Визначення підстав, принципів, порядку та мети функціонування бази даних «UVAGA.GOV.UA» здійснювалося порівняльно-правовим методом і методом аналізу нормативно-правових актів.

У висновках автор зазначає, що адміністративно-правовими засадами функціонування бази даних небезпечної продукції «UVAGA.GOV.UA» є норми чинного законодавства України. Зазначена система фактично є публічною версією системи оперативного взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик, і створена з метою інформування громадськості про виявлену на ринку небезпечну нехарчову продукцію. Створення та функціонування бази даних «UVAGA.GOV.UA» сприяє забезпеченню безпеки споживачів, запобігачучи випадкам використання продукції, що становить ризики для життя та здоров'я людей.

Ключові слова: адміністративно-правові засади, база даних, безпечність продукції, небезпечна продукція, державний ринковий нагляд.

Постановка проблеми. 3 липня 2019 року в Україні працює база даних небезпечної продукції «UVAGA.GOV.UA» [1]. Зазначена база утворена Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (далі – Мінекономіки) та є аналогом європейської системи сповіщення про небезпечні товари непродовольчої групи Safety Gate. Утворення бази «UVAGA.GOV.UA» є вагомим кроком на шляху до забезпечення безпеки споживачів непродовольчих товарів. Враховуючи важливість цього кроку, з'ясуємо адміністративно-правові засади функціонування бази небезпечних товарів «UVAGA.GOV.UA».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Адміністративно-правові засади у сферах забезпечення якості та безпечності продукції досліджували у своїх працях Л. Лосюк, В. Брулевич, С. Віннік, О. Остапенко, А. Скоренька та інші. Дослідженню адміністративно-правових засад державного контролю господарської діяльності, зокрема безпечності продукції, присвячено роботи І. Орехової та Л. Гайдук. Державний нагляд за безпечністю нехарчової продукції був об'єктом досліджень Л. Віткіна, Д. Луценка та К. Опанасенка. Однак питання функціонування систем сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик,

у працях зазначених науковців фактично не розглядалися. Тим більше, недослідженою сьогодні є тема функціонування власне бази даних небезпечних товарів.

Метою статті є визначення адміністративно-правових засад функціонування бази небезпечної продукції «UVAGA.GOV.UA». Для досягнення поставленої мети пропонується виконати такі завдання:

- з'ясувати сутність поняття «адміністративно-правові засади»;
- на підставі проведеного аналізу визначити адміністративно-правові засади функціонування бази даних небезпечної продукції «UVAGA.GOV.UA»;
- визначити, якими нормативно-правовими актами регулюється створення та функціонування зазначеної системи;
- з'ясувати підстави, якими визначено порядок формування бази даних небезпечної продукції та органи, відповідальні за формування бази;
- визначити кінцеву мету утворення та функціонування бази даних небезпечної продукції «UVAGA.GOV.UA».

Виклад основного матеріалу. Перш за все необхідно з'ясувати сутність поняття «адміністративно-правові засади». С. Любимова, досліджуючи адміністративно-правові засади діяльності приватних підприємств, пише, що адміністративно-правові засади є засобом визначення (закріплення) правових параметрів (підстав, меж, способів) діяльності приватного підприємства [2, с. 211]. Із думкою С. Любимової погоджується також С. Бандурка, який зазначає, що за своєю сутністю адміністративно-правові засади втілюються у відповідних правових нормах, які визначають правове становище приватних підприємств [3, с. 82]. Однак, враховуючи думку зазначених науковців, треба зауважити, що поняття адміністративно-правових засад розглядалося ними в контексті діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин. База даних «UVAGA.GOV.UA» є масивом інформації, а отже, не може бути суб'єктом адміністративно-правових відносин. Утім, вважаємо, що щонайменше одна із складових наданих тлумачень адміністративно-правових засад – правові підстави – може бути визначена в контексті нашого дослідження.

У дослідженні проблем адміністративно-правових засад розвитку державного управління Н. Панова надає таким засадам визначення сукупності адміністративно-правових норм, які визначають основні цінності, принципи,

завдання, форми та методи розвитку нормотворчої та розпорядчої діяльності органів виконавчої влади [4, с. 9]. М. Легенький розглядає адміністративно-правові засади як сукупність «основних методологічних характеристик і принципів регулювання суспільних відносин в окресленій сфері, яка встановлюється нормами адміністративного права та передбачає категоріальне, нормативно-правове й організаційно-управлінське забезпечення» [5, с. 27]. Аналізуючи наведені вище тлумачення, можна дійти висновку, що адміністративно-правові засади взаємопов'язані з нормами адміністративного-права, якими встановлюються ті чи інші принципи діяльності чи функціонування певних сфер суспільних відносин, органів, систем тощо. Тому визначимо адміністративно-правові засади функціонування бази даних небезпечної продукції «UVAGA.GOV.UA» як встановлені адміністративно-правовими нормами підстави функціонування такої системи. Зважаючи на це твердження, визначимо основні питання, які надають можливість розкрити підстави функціонування бази даних «UVAGA.GOV.UA»: якими нормативно-правовими актами врегульовано створення цієї системи, які органи державної влади відповідальні за її формування, яка продукція вноситься до бази даних, як формуються зміст і структура повідомлень про небезпечну продукцію, з якою метою створено цю систему.

База даних «UVAGA.GOV.UA» утворена Мінекономіки, про що зазначено на головній сторінці відповідного вебсайту [6]. Створення сайту бази даних небезпечної нехарчової продукції регулюється нормою Закону України «Про загальну безпечність нехарчової продукції», у якій зазначено, що центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку (яким є Мінекономіки), забезпечує безоплатний доступ громадськості через мережу Інтернет до відомостей, які містяться в системі оперативного взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик [7]. Повідомлення до бази даних «UVAGA.GOV.UA» вносяться органами державного ринкового нагляду, перелік яких зазначено на відповідній сторінці вебсайту [8]. Відповідно до ст. 35 Закону України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» органи ринкового нагляду вживають заходів щодо своєчасного попередження споживачів (користувачів) про виявлену цими органами небезпеку, що становить відповідна продукція [9]. Інформація про небез-

печну продукцію відповідно до норм зазначеного Закону має поширюватись у засобах масової інформації та через мережу Інтернет. Також Законом визначено, що оприлюднення відомостей, внесених до системи оперативного взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик, здійснюється в обсязі та порядку, визначених Законом України «Про загальну безпечність нехарчової продукції» [9]. Отже, база даних «UVAGA.GOV.UA» фактично є публічною версією системи оперативного взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик.

Утворення та функціонування системи оперативного взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик, визначено ст. 13 Закону України «Про загальну безпечність нехарчової продукції» [7]. Відповідно до ч. 1 ст. 13 зазначеного Закону система оперативного взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик, утворюється з метою інформування громадськості та обміну між органами виконавчої влади [7]. Порядок функціонування системи оперативного взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик (далі – Порядок функціонування), затверджено у 2011 році відповідною постановою Кабінету Міністрів України [10].

З'ясуємо, яка саме продукція потрапляє до бази даних «UVAGA.GOV.UA». Поняття небезпечної нехарчової продукції визначено у ст. 1 Закону України «Про загальну безпечність нехарчової продукції» як «будь-яка продукція, яка не відповідає визначенню терміна «безпечна нехарчова продукція» [7]. Водночас безпечна нехарчова продукція – будь-яка продукція, яка за звичайних або обґрунтовано передбачуваних умов використання (зокрема, щодо строку служби та за потреби введення в експлуатацію вимог щодо встановлення і технічного обслуговування) не становить жодного ризику чи становить лише мінімальні ризики, зумовлені використанням такої продукції, які вважаються прийнятними і не створюють загрози суспільним інтересам, з урахуванням: характеристик продукції, зокрема її складу, упаковки, вимог щодо встановлення і технічного обслуговування; впливу продукції на іншу продукцію, якщо вона буде використовуватися разом із нею; попереджень, що містяться на етикетці продукції, в інструкції з її використання та знищення, а також в іншій інформації щодо продукції; застережень щодо споживання чи використання продукції певними категоріями

населення (дітьми, вагітними жінками, людьми похилого віку тощо) [7]. Отже, до бази даних «UVAGA.GOV.UA» має заноситись продукція, яка становить ризики суспільним інтересам з урахуванням характеристик продукції, її впливу на іншу продукцію, попереджень і застережень.

Варто зазначити, що на головній сторінці вебсайту бази даних «UVAGA.GOV.UA», на якій надано інформацію щодо виявленої на ринку небезпечної продукції, присутні такі категорії продукції, як медичні вироби, піротехнічні вироби тощо [6]. На медичні та піротехнічні вироби в Україні затверджено відповідні технічні регламенти [11; 12]. Водночас дія Закону України «Про загальну безпечність нехарчової продукції» поширюється лише на продукцію, стосовно якої технічними регламентами не встановлено спеціальні вимоги щодо забезпечення її безпечності [7]. Отже, окреслити продукцію, яка вноситься до бази даних «UVAGA.GOV.UA», можна як продукцію, що не відповідає вимогам технічних регламентів щодо безпечності, а також загальним вимогам щодо безпечності нехарчової продукції.

Розглянемо форму повідомлень про продукцію, розміщену на сайті бази даних «UVAGA.GOV.UA» та з'ясуємо, чи відповідає ця форма встановленим законодавством вимогам. На сторінці «Дитячі товари» на момент звернення (14 липня 2019 р.) розміщено два зразки продукції, щодо яких подано таку інформацію: 1) рівень загрози; 2) номер і дата оповіщення; 3) вид продукції; 4) найменування продукту; 5) марка; 6) тип/номер моделі; 7) опис продукції та упаковки; 8) країна походження; 9) контактні дані виробника; 10) тип і характер ризику; 11) вжиті заходи; 12) тривалість заходів. Для кожного з товарів також наведено його фотографії [13]. Відповідно до Закону України «Про загальну безпечність нехарчової продукції» повідомлення про продукцію, що становить серйозний ризик, має містити: 1) відомості, які дають змогу ідентифікувати відповідну продукцію; 2) опис ризику, який становить продукція, результат експертизи (випробування) зразків такої продукції; 3) інформацію про характер і тривалість заходів, ужитих для запобігання ризику (якщо такі заходи вживалися), зокрема заходів, ужитих виробниками та/або розповсюджувачами за власною ініціативою; 4) інформацію про походження та ланцюги постачання відповідної продукції на ринку України; 5) інші відомості, передбачені правилами подання таких повідомлень до системи оперативного

взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик [7]. Натомість у Порядку функціонування визначено більш повний перелік пунктів, що має містити повідомлення про небезпечну продукцію: 1) найменування органу, який подав повідомлення; 2) дату подання та обліковий номер повідомлення; 3) відомості, які дають змогу ідентифікувати відповідну продукцію; 4) фотографії товару в ракурсах; 5) опис ризику, який становить продукція, і результати експертизи (випробування) її зразків; 6) інформацію про характер і тривалість заходів, ужитих для запобігання такому ризику (якщо такі заходи вживалися), зокрема виробниками та/або розповсюджувачами за власною ініціативою; 7) відомості про походження та ланцюги постачання відповідної продукції в Україні; 8) додаткову інформацію, яка дає змогу ідентифікувати зазначену продукцію; 9) посаду, прізвище та ініціали особи, яка підписала повідомлення [10]. Якщо порівняти схему повідомлень, розміщених на сайті «UVAGA.GOV.UA», то можемо побачити, що вона цілком відповідає Закону України «Про загальну безпечність нехарчової продукції». На сайті відсутня інформація щодо найменування органу, який подав повідомлення, та про посаду, прізвище й ініціали особи, яка підписала повідомлення. Зазначимо, що відсутність цих відомостей не суперечить Порядку функціонування, адже відповідно до п. 7 зазначеного Порядку громадськість має доступ до відомостей щодо безпечності продукції, вжитих щодо неї заходів та інформації, яка дає змогу ідентифікувати продукцію [10].

Водночас необхідно зазначити, що інформація про небезпечну продукцію, представлена на сайті, у деяких випадках представлена не в повному обсязі. Наприклад, у категорії «Медичні вироби» до деяких виявлених небезпечних товарів відсутні їхні фотографії, а також не зазначено тип і характер ризику [14]. Отже, можна рекомендувати адміністраторам сайту перевіряти обсяг і характер інформації, розміщеної на сайті, та у разі відсутності необхідних даних вимагати від органів ринкового нагляду, що надали таку інформацію, доповнення інформації відсутніми даними.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи результати дослідження, можна зробити висновок, що база даних небезпечної продукції «UVAGA.GOV.UA» є публічною версією системи оперативного взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик. Її утворення регулюється законами України «Про

загальну безпечність нехарчової продукції», «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції», постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку функціонування системи оперативного взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик, та подання повідомлень для внесення до неї». База даних «UVAGA.GOV.UA» утворена центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, з метою забезпечення доступу громадськості до інформації про небезпечну нехарчову продукцію, що передбачено відповідними нормами чинного законодавства. Отже, функціонування бази даних «UVAGA.GOV.UA» є діяльністю органів державної влади, що сприяє забезпеченню прав населення на споживання безпечної продукції.

Список використаної літератури:

1. В Україні запустили базу небезпечних товарів UVAGA.GOV.UA / Управління Державної служби України з питань праці у Кіровоградській області. Опубліковано 19 липня 2019 р. URL: <http://kr.dsp.gov.ua/index.php/4533-uv19-07-19>.
2. Любімова С.Ю. Сутність адміністративно-правових засад діяльності приватних підприємств. *Вісник ХНУВС*. 2012. № 1 (56). С. 210–218.
3. Бандурка С.С. Адміністративно-правові засади діяльності приватного підприємства. *Право.ua*. 2017. № 2. С. 80–85.
4. Панова Н.С. Адміністративно-правові засади розвитку державного управління в сучасній Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса : ОНЮА, 2008. 24 с.
5. Легенький М.І. Категоріально-змістові передумови дослідження адміністративно-правових засад формування і реалізації державної політики у сфері освіти. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : «Юридичні науки». 2018. № 3 (8). С. 25–31.
6. Небезпечна продукція, виявлена на ринку. База даних «Uvaga.gov.ua». URL: <http://uvaga.gov.ua/uk/Main/Category/Category>.
7. Про загальну безпечність нехарчової продукції : Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2736-VI. *Верховна Рада України* / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2736-17#Text>.
8. Органи ринкового нагляду База даних «UVAGA.GOV.UA». URL: <http://uvaga.gov.ua/uk/Main/Agency/AgencyList>.
9. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2735-VI. *Верховна Рада України*. База даних «Законодавство Укра-

- їни». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2735-17#Text>.
10. Про затвердження Порядку функціонування системи оперативного взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик, та подання повідомлень для внесення до неї : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2011 р. № 1398. *Верховна Рада України*. База даних *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1398-2011-%D0%BF#Text>.
11. Про затвердження Технічного регламенту щодо медичних виробів : Постанова Кабінету Міністрів України від 2 жовтня 2013 р. № 753. *Офіційний вісник України*. 2013. № 82. С. 158, Ст. 3046.
12. Про затвердження Технічного регламенту піротехнічних виробів : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2011 р. № 839. *Урядовий кур'єр*. 2011. № 148.
13. Дитячі товари. Інформація. Небезпечна продукція, виявлена на ринку. База даних «*Uvaga.gov.ua*». URL: <http://uvaga.gov.ua/uk/Main/Category/CategoryFilter?category=10806>.
14. Медичні вироби. База даних «*UVAGA.GOV.UA*». URL: <http://uvaga.gov.ua/uk/Main/Category/CategoryFilter?category=10822>.

Aleksandrov M. Ye. Administrative and legal foundations of the functioning of the database of non-safety products “UVAGA.GOV.UA”

The article examines the administrative and legal foundations of functioning of the database of non-safety products “UVAGA.GOV.UA”. This database has been operating on the Internet since mid-2019. The website “UVAGA.GOV.UA” contains information about dangerous non-food products which had been found on the market. The site also provides information for consumers, business representatives and officials of state market supervision on the procedure for market surveillance and measures to prevent the sale of non-safety products.

The author aims to determine the administrative and legal foundations for the functioning of the database of non-safety products “UVAGA.GOV.UA”. To achieve this goal, the author analyzed the interpretation of the term «administrative and legal foundations», on the basis of which the author provides a definition of administrative and legal foundations as grounds of the basis of the system, which established by administrative and legal norms. Next, the author determines on the grounds of which regulations the database of dangerous products operates, which authorities are responsible for its formation, how notifications about dangerous products are formed and, in fact, what is the purpose of the database “UVAGA.GOV.UA” functioning.

The formation of the concept of administrative and legal foundations was carried out using the method of analysis and the inductive method. Determining the grounds, principles, procedure and purpose of the functioning of the database “UVAGA.GOV.UA” was carried out by the comparative legal method and the method of analysis of regulations.

In the conclusions, the author notes that the administrative and legal foundations of functioning of the database of non-safety products “UVAGA.GOV.UA” are the rules of current legislation of Ukraine. This system is a public version of the system of prompt mutual notification of products that pose a serious risk, and was created to inform the public about the dangerous non-food products which had been found on the market. The creation and functioning of the database “UVAGA.GOV.UA” helps to ensure consumer safety by preventing the use of products that pose a risk to human life and health.

Key words: *administrative and legal foundations, database, product safety, non-safety products, state market supervision.*